ASPECTE ALE INFLUENȚEI LIMBII ENGLEZE ÎN TERMINOLOGIA MASS-MEDIEI

ROXANA JOIȚA KHALIFA
Universitatea din Bucureşti

Terminologia mass-mediei (TMM) este un domeniu puțin investigat în cercetarea lingvistică românească şi reprezintă, totodată, o temă de interes atât pentru cei care studiază ori îşi desfăşoară activitatea în acest domeniu, cât şi pentru publicul larg, având în vedere importanța pe care a dobândit-o mass-media în ultimii 20 de ani. Fiind un domeniu recent „profesionalizat"[1] − jurnalismul având abia în ultimele decenii „legitimitate profesională, norme şi valori deontologice caracteristice, devenind o ocupație definitivă" (Coman 1999: 185) − şi lexicul cu care operează mass-media s-a specializat recent. Prin urmare, **se poate vorbi despre o terminologie a mass-mediei, în măsura în care s-a stabilit că domeniul căruia îi aparține este unul specializat**. Plecând de la premisa că domeniul jurnalismului şi al comunicării în masă este incomplet definit, cu un traseu evolutiv neîncheiat (Coman 1999: 185), considerăm că procesul de creare a unui fundament lingvistic propriu şi a unui limbaj specializat este încă în desfăşurare, de unde rezultă că **terminologia românească a domeniului mass-media se află într-un proces de formare**. Astfel se explică statutul ambiguu pe care îl au unii termeni mass-media în conştiința vorbitorilor şi imprecizia definițiilor descriptive din dicționarele generale, sporită de omiterea mărcii diastratice.

Din perspectiva raportului lexic comun (LC) / lexic specializat (LS) şi a migrației unităților lexicale, **TMM** se clasează drept ***cod deschis***. Spre deosebire de terminologiile de tip *cod închis* (terminologia medicală, terminologia matematicii), unde se observă migrația termenilor dinspre LS spre LC prin fenomenul de *laicizare a cunoaşterii* sau *determinologizare / vulgarizare / banalizare* (Bidu-Vrănceanu 2007: 157−165), în cazul TMM procesul este invers – cuvinte din lexicul comun îşi lărgesc aria semantică şi se specializează în domeniul mass-mediei: *sursă*, *emisie*, *montaj*/*editor*, *producător* etc.

1. Considerații etimologice privind terminologia mass-mediei

După 1989, raportarea la modelul anglo-american a atras după sine adoptarea unor termeni de bază utilizați în domeniul mass-mediei. În TMM, absența unor corespondente

[1] A se vedea K. Jensen, care menționează că, spre deosebire de alte profesii, „ca medicina sau jurisprudența, suma de cunoştințe şi standarde pe care se întemeiază profesia de jurnalist este incomplet definită şi multe dintre standardele utilizate sunt de tip ad-hoc" (Jensen 1986: 26, *apud* Coman 1999: 185). De asemenea, reținem accepția conceptului de *profesionalizare* din perspectiva definirii teritoriului „propriu", adică fixarea unei frontiere clare, în măsură să diferențieze câmpul unei profesii de celelalte câmpuri profesionale (Schudson 1978; Bourdieu 1991; Ruellan 1993, 1997, *apud* Coman 1999: 187) şi considerăm potrivită constatarea că, urmând acelaşi raționament, este necesară şi diferențierea unui câmp lexical specializat în raport cu celelalte.

BDD-V1168 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)

lexicale, sub aspect semantic şi stilistic, şi încadrarea într-un context global de tip mass-media motivează lingvistic fenomenul de preluare a unui număr foarte mare de împrumuturi neologice din engleză. Pe lângă **împrumuturi lexicale** şi **frazeologice**, **calcuri structurale** şi **semantice** − ca procedee de adoptare a unităţilor simple şi complexe în TMM după model anglo-american − se observă existenţa unor **creaţii lexicale interne**, restrânse numeric, dar ilustrative din perspectiva dinamicii interne şi a creativităţii limbii române actuale.

1.1. *Creaţii interne în TMM*

Semnalăm prezenţa în TMM a următoarelor creaţii interne, identificate în corpusul analizat: *evenimenţializare* (Coman 2001a: 14), *internalizare* (Coman 1999: 108), *trustizare* (Coman 1999: 39), *ştiricitate* (Coman 2001a: 41). Se observă frecvenţa sufixului neologic compus *-izare* în structura derivatelor menţionate. Sufixul *-iza* (la care se adaugă sufixul specific substantivelor abstracte *-re*) a apărut iniţial în română prin intermediul a numeroase verbe împrumutate din limba franceză şi a devenit ulterior productiv în formarea de verbe factitive, pornind de la baze nominale sau adjectivale (Cuniţă 2003, *apud* Stoichiţoiu-Ichim 2006: 53). Capacitatea sufixelor neologice *-iza*, *-izare*, *-izat* de a facilita asimilarea unor termeni cu etimologie engleză este ilustrată de creaţiile interne identificate în TMM.

1.2. *Tipuri de anglicisme în TMM*

Din punct de vedere etimologic, corpusul analizat include împrumuturi[1] neologice preluate, preponderent, din limba engleză (în virtutea specificului TMM) şi calcuri[2] semantice şi structurale după engleză.

1.2.1. *Împrumuturi lexicale şi frazeologice*

În categoria împrumuturilor lexicale şi frazeologice cea mai mare pondere o au numele comune, care desemnează entităţi referenţiale noi, specifice TMM. Din această clasă fac parte unităţi lexicale de tipul: ***desk*** – este înregistrat în DEJ cu specificarea etimologiei anglo-americane (*amer.*) şi sensul *departament, redacţie centrală*. De asemenea, DEJ menţionează sensul figurat, general în TMM, *redacţie*. MDN ori DCR_3 nu consemnează această unitate lexicală simplă, deşi înregistrează *desktop* < engl. *desktop*, alcătuit cu formantul *desk*, cu

[1] Analizăm *împrumutul* în accepţia din DSL: „mijloc extern de îmbogăţire a vocabularului unei limbi (...). Deşi este posibilă reproducerea ca atare a formei cuvintelor împrumutate, împrumuturile lexicale sunt supuse, de obicei, unor procese de integrare, sub aspect fonetic şi morfologic, în sistemul limbii în care pătrund” (p. 280). Adăugăm precizările făcute de Th. Hristea, privind diferenţierea *împrumutului lexical* de *împrumutul frazeologic* (Hristea 1984). Th. Hristea defineşte *împrumutul lexical* ca procedeu extern de îmbogăţire a vocabularului prin care limba receptoare preia din limba sursă atât complexul sonor cu valoare de unitate lexicală, cât şi sensul (sensurile) cuvântului respectiv. De asemenea, *împrumutul lexical* reprezintă un aspect fundamental al contactului dintre limbi şi una dintre cele mai importante probleme referitoare la studiul vocabularului în general (Hristea 1984: 40).

[2] *Calcul* apare în DSL ca „fenomen lexical complex prin care se desemnează un important mijloc de îmbogăţire a vocabularului unei limbi, plasat la intersecţia dintre mijloacele interne şi mijloacele externe de îmbogăţire a acestuia”; „ procedeul de transpunere literală, exactă, a unui cuvânt semantic analizabil, a unei construcţii sau numai a unui sens, dintr-o limbă A într-o limbă B, cu materialul limbii B. Caracterul eterogen al elementelor cuprinse în definiţie face ca tipologia calcului să nu fie încă riguros circumscrisă” (p. 91). Th. Hristea aduce în discuţie raportul dintre *împrumut, calc* şi *traducere*, precizând că acesta (calcul) presupune „o identitate sau cvasiidentitate de structură între model şi copie” (dacă modelul imitat este un cuvânt compus sau derivat, ceea ce rezultă prin calchiere trebuie să fie tot un compus sau derivat, nu o îmbinare de cuvinte). În acelaşi timp, orice calc de structură este şi o traducere *sui-generis*, dar nu orice traducere reprezintă un calc (Hristea 1984: 104).

BDD-V1168 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)

sensul propriu din engleză – *birou, masă de scris*. În DEX, acest cuvânt nu apare. Textele de specialitate utilizează *desk* cu sensul din DEJ, reluat în construcții explicative, chiar cu caracter metaforic – „(…) ***desk-ul***[1] este inima unui organ de presă, locul prin care trec şi unde sunt triate toate informațiile" (Coman 2001a: 42); ***breaking news*** este înregistrat în DEJ cu o definiție terminologică amplă, din care reținem *ştiri care întrerup emisiunea în derulare, eveniment transmis în direct*, dar nu apare în MDN (care înregistrează alte cuvinte cu formantul *break*) şi nici în DEX. Doar DCR_3 consemnează această sintagmă terminologică, menționând sensul exclusiv din audiovizual, fapt care exprimă statutul de unitate lexicală specializată în TMM. Morfologic, se observă în utilizarea curentă forma de plural tautologic *breaking news-uri* cu marcarea dublă a pluralului: o dată cu desinența din limba sursă (fapt care reiese şi din definiția dată în DEJ, care tratează *news* ca plural, deşi în engleză acest substantiv formează sintagmatic singularul şi pluralul – *a piece of news/pieces of news*) şi a doua oară în limba receptoare (prin desinența de plural din limba română – *-uri*).

1.2.2. *Calcuri structurale şi semantice*

Preponderente în TMM sunt calcurile structurale, care reproduc atât structura internă, cât şi sensul unor derivate sau compuse din limba engleză. Acestea se împart, după criteriul extinderii, în calcuri totale şi calcuri parțiale. În funcție de fidelitatea față de modelul străin, calcurile totale, la rândul lor, cuprind calcuri perfecte şi calcuri imperfecte (Stoichițoiu-Ichim 2006b: 72).

Din categoria **calcurilor structurale totale**, care traduc în română toate morfemele din structura lexicală ori frazeologică străină, menționăm următoarele unități lexicale din TMM: *informație / declarație în afara înregistrării* (engl. *information / declaration off the record*), *informație / declarație pe bandă* (engl. *information / declaration on the record*), *informație de context* (engl. *information on background*), *informație de context ascuns* (engl. *information on deep background*), *valoare de informație* (engl. *news value*), *articole de aventuri* (engl. *adventure stories*), *articol principal* (engl. *main story*), *articol de calendar* (engl. *seasonal story*), *articol explicativ* (engl. *explanatory story*), *director de platou* (engl. *floor manager*), *redactor-şef* (engl. *chief editor*), *editor de imagine* (engl. *videotape editor*) ş.a.. Se observă preponderența **calcurilor totale imperfecte**, prin reorganizarea structurii interne conform topicii limbii române, unde determinatul este antepus: *valoare de informație* (engl. *news value*), *articole de aventuri* (engl. *adventure stories*), *articol principal* (engl. *main story*), *director de platou* (engl. *floor manager*), *redactor-şef* (engl. *chief editor*). În ceea ce priveşte **derivatele calchiate**, se constată redarea structurilor cu sufixe din engleză prin construcții cu sufixe româneşti pentru următoarele categorii morfo-sintactice: nume abstracte: *randare*[2] (engl. *rendering*), *documentare* (engl. *documentation*); nume de agent[3]: *producător* (engl. *producer*), *prezentator* (engl. *announcer/introducer*), *prezentator-meteo* (engl. *weathercaster*), *prezentator- sport* (engl. *sportscaster*).

[1] Vom trata mai jos (*infra* **2.**) aspectele referitoare la gradul de adaptare grafică şi morfologică a împrumuturilor neologice.

[2] Acest termen este folosit în audiovizual, mai exact tehnica de editare a imaginii pentru ştirile de televiziune. Apare şi în terminologia informaticii (Stoichițoiu-Ichim 2006: 73), ilustrând interdisciplinaritatea TMM.

[3] În cazul unităților lexicale simple nume de agent − *reporter, editor* se observă preluarea ca atare, prin traducere, din limba sursă de către limba receptoare: *reporter* < engl. *reporter, editor* < engl. *editor*. În cazul acestora, MDN consemnează etimologia multiplă: *editor* < fr. *editeur*, lat. *editor*; *reporter* < fr., *engl. reporter*, germ. *Reporter*.

BDD-V1168 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)

Calcurile parțiale − frazeologice sau lexicale − în care se traduce doar o parte a modelului străin, restul fiind împrumutat ca atare (Stoichițoiu-Ichim 2006: 72) includ unități lexicale de tipul: *declarații on the record* (engl. *declarations on the record*), *declarații off the record* (engl. *declarations off the record*), *informații de background* (engl. *information on the background*), *postprocesare*[1] (engl. *post-processing*), *preproducț*ie (engl. *pre-production*), *predocumentare* (engl. *predocumentation*), *preinterviu* (engl. *preinterview*).

Totodată, semnalăm utilizarea în lucrările de specialitate a variantei calchiate (calc structural parțial) *vizioconferință* pentru substantivul feminin cu etimologie franceză *videoconferință* − „teleconferințele (realizate prin telefon), *vizioconferințele* (prin internet), dialogul prin e-mail" (Coman 1999: 14). O posibilă interpretare a preferinței pentru *vizioconferință* față de *videoconferință* este analogia cu verbul *a viziona* cu etimologie franceză (*visionner*) şi compusele cu afixoide – *televiziune*, *televizor*, *televizare*, *televizorist* etc.

Împrumuturile de sens din limba sursă, care îmbogățesc semantic corespondentul din limba receptoare, au o mare frecvență de utilizare în TMM. Îndeplinind condițiile de bisemantism şi sens comun cu termenul din limba receptoare, în corpusul analizat am identificat următoarele **calcuri semantice** specifice TMM: *a ambala* (*informația / ştirea*) < engl. *pack* (*the news*): „cum *se ambalează* informația pentru a fi vândută" (Coman 2001a: 102); *a genera documente* < engl. *generate documents*: „editorul coordonator *va genera* două *documente* de bază." (Zeca-Buzura 2005: 91); *emisie* < engl. *broadcast*: „numărul casetei de *emisie*" (Zeca-Buzura 2005: 91); *surse* < engl. *source*: „ *Sursele* de informare sunt multiple şi de importanță inegală" (Coman 2001a: 18).

2. Aspecte ale adaptării şi asimilării împrumuturilor neologice din engleză în TMM

2.1. *Asimilare grafică şi fonetică*

Sub aspectul **ortografierii**, adaptarea împrumuturilor lexicale şi frazeologice din engleză este condiționată de o serie de factori implicați în procesul de asimilare: factorul obiectiv (organizarea internă a sistemului limbii care impune anumite norme) şi factorul subiectiv („creativitatea" vorbitorilor în raport cu termenul neologic) (Stoichițoiu-Ichim 2006: 398). În contextul „dinamicii accelerate a uzului" (Avram 2006: 26−27, *apud* Stoichițoiu-Ichim 2006: 399), factorul subiectiv tinde să prevaleze asupra celui obiectiv. Acest fenomen se regăseşte şi la nivelul unităților lexicale neologice din engleză în cadrul TMM, unde se constată inconsecvența înregistrărilor lexicografice în privința grafiei. Astfel, ***flash*** este consemnat în DEX, MDN, DCR_3 şi DOOM, dar ediția anterioară a MDN înregistra şi forma asimilată grafic şi fonetic *fleş / flaş*. În DEJ acest termen apare cu ortografierea etimologică *flash*. Se observă că dicționarele mai vechi manifestă tendința de impunere a grafiei fonetice, privilegiind principiul fonetic / fonologic (Constantinescu, Popovici, Ştefănescu 2002: 170, *apud* Stoichițoiu-Ichim 2006b: 400). În lucrările lexicografice recente însă, tendința este de restabilire a grafiei etimologice. În acest sens, ediția a doua a DOOM contribuie la „reducerea decalajului dintre norma codificată, rămasă în parte literă moartă, şi uzul real al românilor instruiți din generația medie (Vintilă-Rădulescu 2003: 60, *apud* Stoichițoiu-Ichim 2006b: 400).

În TMM, grafia împrumuturilor neologice din engleză este condiționată de o serie de factori între care foarte important este „macro-contextul" globalizării lingvistice (Stoichițoiu-Ichim 2006a: 7−28), dat fiind faptul că unitățile lexicale specializate se caracterizează, în general, prin integrarea într-un limbaj universal, specific unui anumit domeniu de activitate.

[1] Derivatele calchiate cu prefixe în TMM sunt restrânse numeric.

BDD-V1168 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)

Din această categorie menționăm unități lexicale aflate în diverse stadii de adaptare ca ***lead, flash / ştire flash, hard news / soft news, desk, breaking news, insert, script***. Din perspectivă normativă, la nivelul TMM se constată atât tendința de păstrare a formei din limba sursă (ortografierea etimologică – cf. *lead, flash / ştire flash, desk*), cât şi cea de adaptare la sistemul limbii receptoare (grafia fonetică / fonologică – cf. *crol, fleş / flaş*).

În TMM se constată aspecte contradictorii şi fluctuante față de normă în utilizarea siglelor împrumutate din engleză, deşi tendința este aceea de a păstra grafia şi rostirea din limba sursă: /ienpies/, /enps/, /enpies/ − ENPS, *sistemul central de producere a ştirilor* (engl. *Essential News Production System*); /tece/ − TC, *secvența de timp* (engl. *time code*).

De asemenea, menționăm varianta de ortografiere fonologică de tipul *crol* pentru engl. *crawl*, înregistrată în lucrările de specialitate − *crol concurs, crol Algeria* (Zeca-Buzura 2005: 175) şi în DCR_3.

2.2. ***Asimilare morfologică***

După **normele morfologice**, dificultatea de adaptare a anglicismelor la sistemul flexionar românesc se explică prin apartenența românei şi englezei la familii de limbi diferite. În atribuirea genului gramatical al substantivelor împrumutate din limba engleză, se respectă criteriul etimologic, genul substantivelor din limba sursă păstrându-se la anglicismele din limba română (Topală 2006: 426). În categoria **genului masculin** se încadrează, de regulă, anglicismele **nume de animate** din TMM: *editor, producător* (aceste substantive au etimologie multiplă, dar sensul specializat din TMM este dat de etimonul englezesc). **Unitățile lexicale inanimate** cu etimologie engleză din TMM urmează tendința generală privind neologismele inanimate, înscriindu-se în categoria **genului neutru**[1] (aceasta fiind tendința generală, indiferent de limba sursă): *interviu* este înregistrat în dicționare (v. DEX, MDN, DCR_3 şi DEJ[2]) ca substantiv neutru cu etimologie multiplă – engleză şi franceză şi este utilizat în lucrările de specialitate ca adaptat fonetic, grafic, morfologic şi semantic sistemului limbii române; *script* este înregistrat în lucrările lexicografice (v. DEX, MDN şi DCR_3) ca având etimologie unică engleză, cu mențiunea de gen neutru (pl. *-uri*); *travelling* – este înregistrat atât în DEJ, cât şi în MDN, DCR_3 şi DEX. În textele de specialitate, *travelling* apare neasimilat fonetic – „printr-o mişcare liberă , bazată pe *travelling-uri*" (Coman 2001b: 213); *teaser* – nu este înregistrat în DEJ ori DEX, dar apare în DCR_3 şi în MDN ca *s. n. anunț publicitar fără menționarea produsului sau a mărfii, urmărind interesul publicului.*

În limba română, desinența este criteriul formal pentru genul gramatical, preponderent la substantive. În cazul neologismelor din engleză, desinența de singular este zero, radicalul substantivului identificându-se cu forma de singular. În această situație, pentru stabilirea genului este necesară opunerea obligatorie a pluralului. Mioara Avram identifică singularul cu terminația, referindu-se la criteriul formal (Avram 1991−1992:171, *apud* Topală 2006: 427). Având în vedere, însă, faptul că terminația împrumuturilor neologice din engleză prezintă aceleaşi caracteristici din perspectivă fonetică pentru toate cele trei genuri, forma-tip a substantivului nu stabileşte genul gramatical nici prin desinența de singular, nici prin terminație.

[1] „Selectivitatea flexionară a inanimatelor pentru genul neutru s-a manifestat de-a lungul istoriei limbii române prin adaptarea preferențială ca neutre a împrumuturilor aparținând acestei clase semantice, indiferent de sursă." (Guțu-Romalo 2002, *apud* Topală 2006: 427).

[2] DEJ oferă descrieri terminografice ample pentru subspeciile aferente, ilustrând specializarea termenului în TMM.

BDD-V1168 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)

2.3. ***Asimilare semantică***

Asimilarea semantică a anglicismelor din TMM implică o serie de evoluţii ale sensului, care privesc cu preponderenţă extinderile semantice. Acestea se realizează paradigmatic prin schimbarea domeniului de referinţă, care presupune păstrarea nucleului semantic şi neglijarea unor seme periferice din definiţia lexicografică. Astfel, deşi unii termeni sunt înregistraţi în dicţionare cu etimologie multiplă, etimonul termenului cu sens specializat din TMM este englez sau anglo-american.

Din categoria împrumuturilor neologice din engleză asimilate semantic şi specifice TMM, menţionăm următoarele unităţi lexicale: ***flash***, cu sensul specializat din TMM *1. Pentru agenţia de presă este anunţarea în câteva cuvinte a unui fapt de o importanţă excepţională (...). 2. În audiovizual – titlurile ştirilor care formează un buletin de ştiri. În televiziune – sumarul telejurnalului (...).* DEX înregistrează *flash* cu sensurile *Tub electric care produce o luminaţie puternică de scurtă durată, folosit în arta fotografică, în construcţia laserelor etc.* ♦ *Informaţie importantă transmisă cu prioritate.* ♦ *(Cin.) Plan foarte scurt,* fără a face trimitere la domeniul mass-mediei / jurnalismului. MDN reia definiţia din DEX, dar adaugă sensul (pe care îl deducem, contextual, ca specializat pentru domeniul mass-mediei) *2. informaţie importantă transmisă cu prioritate; informaţie radiofonică foarte scurtă*. Acelaşi sens se regăseşte şi în DCR_3 sub *flash*$_3$; ***lider*** (asimilat şi fonetic/grafic) din sintagma *lider de audienţă* cunoaşte o extindere de sens în TMM. MDN consemnează sensurile (1) *conducător al unui partid politic, al unei organizaţii obşteşti sau al unei orchestre* şi (2) *echipă, sportive din fruntea unei competiţii*. Aceeaşi definiţie apare şi în DEX. În ultimele decenii însă, se constată o mare frecvenţă de utilizare în sfera economică (Stoichiţoiu-Ichim 2006b: 104), determinatul *lider* migrând din domeniul politic / sportiv (*lider politic, liderul grupei* etc.) spre alte domenii cum sunt marketing, vânzări (*lider de piaţă* – consemnat doar în DCR_3 alături de *lider de opinie*, *lider de piaţă*, *lider-locomotivă*) şi înregistrează un nou sens în domeniul mass-mediei (*lider de audienţă*), nemenţionat în dicţionare.

De asemenea, în această categorie includem unităţi lexicale specifice jargonului acestui grup profesional, sugestive nu doar din perspectivă pragmatică, ci şi din punctul de vedere al „neologiei denominative”[1] şi al îmbogăţirii semantice: ***a flota / flotez*** (înregistrat în DEX cu etimologie franceză şi sensul *a îndepărta prin decantare substanţele care plutesc la suprafaţa unui lichid*, dar utilizat în TMM cu sensul *a scoate o ştire din desfăşurătorul jurnalului,* după sensul verbului din TMM anglo-americană (<engl. *to float*); ***a converti*** (înregistrat în DEX cu etimologie multiplă -fr. şi lat.- şi sensurile *1. Tranz. şi refl. A adera sau a determina pe cineva să adere la o anumită convingere (religioasă) 2. Tranz. A schimba bancnota în aur sau devize*, sensul (2) făcând trimitere la semnificaţia din TMM − (d. imagini) *a transforma dintr-un format în altul, în vederea editării*.

2.4. ***Aspecte ale asimilării totale***

În TMM, anglicismele asimilate total (sub aspect fonetic, grafic, morfologic şi semantic) sunt foarte reduse numeric şi sunt atestate, de regulă, inconsecvent în lucrările lexicografice şi în cele de specialitate: ***interviu*** este înregistrat în dicţionare (DEX, MDN, DCR_3 şi DEJ[2]) ca substantiv neutru cu etimologie multiplă (engleză şi franceză) şi este utilizat în lucrările de

[1] Încadrarea împrumuturilor din engleză, în funcţie de natura creativităţii lexicale, în *neologia denominativă* (justificată de nevoia de a denumi referenţi noi) ori *neologia stilistică* (motivată prin căutarea expresivităţii) aparţine lingvistului francez L. Guilbert (Stoichiţoiu-Ichim 2006b).

[2] DEJ oferă descrieri terminografice ample pentru subspeciile aferente, ilustrând specializarea termenului în TMM.

BDD-V1168 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)

specialitate sub formă adaptată fonetic, grafic, morfologic şi semantic sistemului limbii române; ***media***, formă abreviată rezultată prin elipsă din sintagma englezească *mass media of communication*. Norma uzului tinde să fixeze în limbă forma de feminin singular (acceptată în $DOOM_2$), în virtutea desinenței şi prin sinonimia cu substantivul *presă* din limba română. Aceasta a câştigat teren în raport cu forma de neutru plural, conform etimonului (Stoichițoiu-Ichim 2006: 36). În lucrările de specialitate însă, termenul *media* apare utilizat ambiguu, fie ca plural feminin – *media autonome* (Coman 1999: 23), fie ca neutru plural – „acestor (magnetofonul, casetofonul, videorecorderul - *n.n.*) *media*" (Coman 1999: 24).

3. În loc de concluzii: observații privind dinamica TMM

Caracterul de terminologie în formare al TMM şi aspectele fluctuante ale unităților lexicale din acest domeniu nu permit formularea unor concluzii riguroase. Se pot face însă anumite observații privind specificul TMM şi direcțiile dinamicii lexicale din acest domeniu, aşa cum apar în corpusul analizat.

În TMM se constată ponderea semnificativă a unităților lexicale specializate adoptate prin împrumut sau calchiate după model anglo-american, dar se observă şi existența unei serii de **creații lexicale interne**, după model conceptual-semantic anglo-american, utilizate ca substantive abstracte − *ştiricitate, evenimențializare, trustizare, internalizare.*

În categoria **împrumuturilor lexicale şi frazeologice** cea mai mare pondere o au numele comune, care desemnează entități referențiale noi, specifice TMM: *desk, lead, flash*, dar şi sintagmele terminologice de tipul *breaking news*.

Calchierea constituie procedeul, bine reprezentat la nivelul TMM, prin care sunt redate în limba receptoare serii importante de unități lexicale cu etimologie engleză şi sens specializat în TMM românească: *articol de calendar* (engl. *seasonal story*), *articol explicativ* (engl. *explanatory story*), *director de platou* (engl. *floor manager*), *redactor-şef* (engl. *chief editor*), *declarații on the record* (engl. *declarations on the record*), *declarații off the record* (engl. *declarations off the record*), *a ambala* (*ştiri*) < engl. *pack* (*the news*).

În ceea ce priveşte **gradul de asimilare** al anglicismelor, se constată trăsătura de eterogenitate a TMM, unitățile lexicale cu etimologie engleză aflându-se în stadii diferite de asimilare, urmând tendința generală privind împrumuturile neologice din engleză în româna actuală.

Schema de structurare a lexicului general cuprinde *lexicul comun*, *lexicul specializat* şi *lexicul de interferență* (Bidu-Vrănceanu 2000: 9−10). Considerăm că şi la nivel de terminologii se poate opera acelaşi tip de diferențiere. Astfel, cu referire la unitățile lexicale cu etimologie engleză din terminologia mass-mediei, propunem următoarea clasificare:

− *termeni „închişi"* − formează nucleul „dur" al împrumuturilor neologice din engleză în TMM şi au trăsături specifice terminologiilor de tip *cod închis*. În această categorie includem cuvintele care se specializează semantic în TMM şi sunt înregistrate în cel puțin o lucrare lexicografică (*desk, insert, off, live*);

− *termeni „deschişi"* − califică TMM drept *cod deschis*. Această categorie include sintagme bilingve, împrumuturi lexicale care se află în uz în paralel cu echivalentele lor din limba sursă − *declarații on the record* (engl. *declarations on the record*) / *declarații în afara înregistrării*, *declarații off the record* / *declarații neînregistrate* (engl. *declarations off the record*), *hard news / ştire şocantă, soft news / ştire blândă*;

− *termeni „liberi"* − unități lexicale utilizate în TMM, dar având statut ambiguu în mentalul comun unde sunt percepute din punct de vedere etimologic ca xenisme (Stoichițoiu-

BDD-V1168 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)

Ichim 2001: 83). În cazul acestora, vorbitorul nespecializat nu identifică semnificația sau apartenența lor la un domeniu sau altul. Avem în vedere termeni neînregistrați în dicționare, care apar însă în lucrările de specialitate (*stand-up, rerun, close-up*).

SURSE

I. Lucrări de specialitate

Bălăşescu, Mădălina, 2003, *Manual de producţie de televiziune*, Iaşi, Editura Polirom.

Coman, Mihai, 1999, *Introducere în sistemul mass-media*, Iaşi, Editura Polirom.

Coman, Mihai (coord.), 2001, *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare* (vol.I-II, ediția a II-a), Iaşi, Editura Polirom.

Zeca-Buzura, Daniela, 2005, *Jurnalismul de televiziune*, Iaşi, Editura Polirom.

II. Dicționare (generale şi terminologice)

DCR – Dimitrescu, Florica (coord.), 2013, *Dicționar de cuvinte recente* (ediția a III-a), Bucureşti, Editura Logos.

DEA – Görlach, Manfred (ed.), 2001, *A Dictionary of European Anglicisms. A Usage Dictionary of Anglicisms in Sixteen European Languages*, Oxford, Oxford University Press.

DEJ – Popescu, Cristian, Florin, 2002, *Dicționar explicativ de jurnalism, relații publice şi publicitate*, Bucureşti, Editura Tritonic.

DEX – *Dicționarul explicativ al limbii române*, 2009, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.

DJR – Bâlbâie, Răduț, 2004, *Dicționarul jurnalistului de radio*, Bucureşti, Editura Tritonic.

DOOM – *Dicționarul ortografic, ortoepic si morfologic al limbii române* (ediția a II-a, revizuită si adăugită), Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.

DSL – Bidu-Vrănceanu, Angela; Călăraşu, Cristina; Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana; Mancaş, Mihaela; Pană Dindelegan, Gabriela, 2001, *Dicționar de ştiințe ale limbii*, Bucureşti, Editura Nemira.

MDN – Marcu, Florin, 2008, *Marele dicționar de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum Vizual.

BIBLIOGRAFIE

Avram, Mioara, 1997, *Anglicismele în limba română actuală*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 7−28.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2000, *Lexic comun, lexic specializat*, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti.

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2003, „Dinamica sensurilor cuvintelor româneşti din 1990 până în 2002", în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, vol. II, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti, p. 291−298.

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2004, „Tradiție şi inovație în lexicul politic. Există terminologie politică?", în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Tradiție şi inovație în studiul limbii române*, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti, p. 255−262.

Bidu-Vrănceanu, Angela; Forăscu, Narcisa, 2005, *Limba română contemporană. Lexicul*, Bucureşti, Editura Humanitas Educațional.

BDD-V1168 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2006, „Aspecte ale determinologizării lexicului specializat în relația cu limba comună”, în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Limba română. Aspecte sincronice şi diacronice* (coord.), Bucureşti, Editura Universității Bucureşti, p. 233−241.
Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicționare la texte*, Bucureşti,
Editura Universității Bucureşti.
Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2010, *Terminologie şi terminologii*, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti.
Ciobanu, Georgeta, 2006, „Dinamica adaptării elementului englez în limba română”, în Sala, Marius (coord.), *Studii de gramatică şi de formare a cuvintelor*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 57−68.
Coteanu, Ion; Bidu-Vrănceanu, Angela, 1985, *Limba română contemporană. Vocabularul*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
Coşeriu, Eugen, 1967, „Limbajul şi înțelegerea existențială a omului actual”, în Coşeriu (2009), *Omul şi limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii şi lingvistică generală*, Iaşi, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
Hartley, John, 1999, *Discursul ştirilor*, Iaşi, Editura Polirom.
Hristea, Theodor (coord.), 1984, *Sinteze de limba română*, Bucureşti, Albatros, p. 140−151.
Görlach, Manfred (coord.), 2007, *English in Europe*, New York, Oxford University Press, p. 168−195.
Guțu-Romalo, Valeria, 2006, *Aspecte ale evoluției limbii române*, Bucureşti, Editura Humanitas Educațional.
Rovența-Frumuşani, Daniela, 1999, „Semiotica şi mass media. Schimbarea socială în România”, în *Semiotică, societate, cultură*, Iaşi, Institutul European, p. 221−243.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2001, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, Bucureşti, Editura ALL.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2002, „Asimilarea împrumuturilor englezeşti: aspecte actuale ale dinamicii sensurilor”, în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti, p. 249−262.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2003a, „Observații privind semantismul termenului *lider* în româna actuală”, în *Analele Universității Bucureşti. Limbă şi literatură română*, LII, p.129−135.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2003b, „Influența limbii engleze în terminologia politică a românei actuale”, în Gabriela Pană Dindelegan (ed.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, vol. II, București, Editura Universității București, p. 299−323.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2006a, *Creativitate lexicală în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2006b, *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*, Bucureşti, Editura Universității Bucureşti.
Stoichițoiu-Ichim, Adriana, 2006c, „Observații privind grafia anglicismelor din presa actuală”, în Marius Sala (ed.), *Studii de gramatică şi de formare a cuvintelor*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 398−411.
Topală, Dragoş, Vlad, 2006, „Aspecte morfologice ale anglicismelor din limba română actuală (genul şi numărul)”, în Marius Sala (ed.), *Studii de gramatică şi de formare a cuvintelor*, Bucureşti, Editura Academiei Române, p. 425−434.
Zafiu, Rodica, 2005, „Mass-media”, în *România literară*, nr. 28/20-26 iulie.

BDD-V1168 © 2014 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)

ASPECTS OF ENGLISH INFLUENCE IN THE ROMANIAN TERMINOLOGY OF MASS MEDIA

(*Abstract*)

The Romanian terminology of mass media (TMM) follows the Anglo-American conceptual-semantic pattern. This fact also reflects in the linguistic level. Thus, from the etymological point of view, English is the prevalent influence in the specialized vocabulary of Romanian mass media. In TMM, the Anglicisms in different phases of assimilation are prevalent, as the graphical and phonetic specific of the lexical unit in the donor language does not allow the application of the Romanian morphological government or of the rules of pronunciation specific to Romanian language. From the perspective of morphological precepts, the difficulty of adaptation of Anglicisms to the Romanian flexional system could be justified by the fact that Romanian and English belong to different linguistic families. Generally, the category of the masculine gender includes the Anglicisms that denote animate nouns, while the inanimate lexical units with English etymology follow the general trend of joining the category of neuter gender. The number of English borrowings in TMM included in the feminine gender is restrained. The semantic assimilation of Anglicisms in TMM supposes a series of evolutions that are generally about semantic extensions. These are paradigmatically accomplished by changing the reference domain – the semantic core is kept, while some secondary semantic units of the lexicographic definition are ignored.

BDD-V1168 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:02:04 UTC)